

Eduskunta
Sosiaali- ja terveystieteiden
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 11.10.2017

HE 100/2017 vp eduskunnalle alkoholilainsäädännön ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Esityksen mukaan alkoholilain tarkoituksena on jatkossakin ehkäistä alkoholista aiheutuvia haittoja. Uudistuksen periaatteina ovat esimerkiksi Alkon vähittäismyyntimonopolin ja nykyisen lupajärjestelmän säilyttäminen ja nykyisen lainsäädännön tarpeettomien, vanhentuneiden tai kankeiden normien purkaminen. Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää uudistuksen periaatteita kannatettavina. Uudistuksella ollaan kuitenkin purkamassa myös sellaisia normeja, joilla on oleellinen merkitys alkoholilain valvonnassa ja talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa. Toisaalta esityksellä ollaan myös lisäämässä turhia normeja sekä hallinnollista työtä alkoholilakia toimeenpaneville viranomaisille.

Uudistuksessa pyritään löytämään tasapaino alkoholin aiheuttamien kansanterveydellisten haittojen vähentämisen ja elinkeinoelämän tarpeiden välillä. Tässä ei ole kaikilta osin onnistuttu. Alkoholinkulutuksen ohjaaminen kaduilta ja kodeista ravintoloihin olisi tehokas keino edistää tätä päämäärää. Etelä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan esitys ei siirtäne alkoholikulutusta ravintoloihin valvotumpiin olosuhteisiin, vaan se on ravintoloiden näkökulmasta negatiivinen tai parhaassakin tapauksessa neutraali. Harmaan talouden torjunta on esityksessä jäänyt liian pienelle huomiolle, millä on merkitystä myös alkoholilain noudattamisen näkökulmasta.

Normien purkaminen anniskelussa

Anniskelulupien jaottelulla A- B- tai C-lupiin ei liene merkitystä nyky maailmassa. Vastaavan hoitajan pätevyysvaatimusten keventäminen on myös perusteltua, vaikka omavalvonta roolia uudessa laissa ollaankin kasvattamassa.

Anniskelualueisiin liittyvien rajoitusten purkaminen helpottaa elinkeinotoimintaa ja viranomaisvalvontaa. Norminpurkua olisi voitu jatkaa muuttamalla alkoholijuomien mainontaan liittyviä säädöksiä ravintoloiden ns. happy hour -tarjouksien sallimisen lisäksi. Väkevien alkoholijuomien mainonta voisi olla jatkossa sallittua samoin edellytyksin kuin mietojenkin. Väkevien alkoholijuomien myynti vähenee tasaisesti, eikä perusteita ole erotella juomatyppejä markkinoinnin osalta. Muutos olisi myös linjassa siihen, että uudistuksen yhteydessä anniskelulupatyyppien erottelusta luovutaan. Edelleen aluehallintovirasto esittää ns. somesäännöksen (50.2 §:n 11- kohta) poistamista tulkinnallisuutensa sekä hankalan valvottavuutensa vuoksi.

Lisäksi aluehallintovirasto katsoo, että alkoholimainontaan liittyvät arpajaiset, kilpailut ja pelit (50.2 §:n 10- kohta) voitaisiin sallia anniskelupaikoissa, jossa ikäraja on 18-vuotta. Anniskelupaikoissa tapahtuva edellä mainittu toiminta ei kohdistu erityisesti lapsiin ja nuoriin (kuten tyypillisesti verkossa toteutettavissa kilpailuissa ja peleissä), joten suojan tarvetta ei pääsääntöisesti ole.

Uudistuksen voimaan tultua anniskelu-aika päättyisi jatkossakin klo 01.30, mutta anniskelua saisi jatkaa ravintolan omalla ilmoituksella enintään klo 04.00:ään. Ravintolan sulkemisvaatimuksesta luovuttaisiin, mutta ostetut alkoholijuomat pitäisi nauttia enintään tunnin kuluessa anniskeluajan päättymisestä. Lupakäsittely siis poistuisi, mutta ravintoloille tulisi vaatimuksia järjestyksenvalvonnasta. Lisäksi viranomaisilla olisi oikeus rajoittaa ja kieltää aamuyön anniskelu häiriöiden ehkäisemiseksi. Tarkemmat säännökset jatkoaikailmoituksesta ja siihen liittyvistä selvityksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Jatkoaikailmoituksen elinkeinonharjoittajan hallinnollista takkaa keventävää vaikutusta ei vielä voida arvioida. Jatkoaika ei olisi jatkossa sallittu ulkoalueilla, mikä ei vastaa nykykäytäntöä. Ravintoloiden myöhäisempi avoinna olo ja myöhään aukiolevien ravintoloiden määrän kasvaminen johtaa asuin- ympäristölle kielteisiin seuraamuksiin ja alkoholiviranomaisten, terveydensuojeluviranomaisen sekä yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavan poliisin lisääntyvään resurssitarpeeseen. Esityksellä kavennetaan myös alkoholiviranomaisen mahdollisuuksia puuttua epäkohtiin.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta

Alkoholilaissa tarkoitettuun elinkeinotoimintaan liittyy sekä verotukseen että terveyden suojeluun liittyviä velvoitteita. Erityisesti anniskelutoiminnan rakenteellisena ongelmana on paikoin ollut, että liiketoimintaa harjoitetaan siten, että veroja ja muita velvoitteita ei ole tarkoitukseen maksaa. Tällaiseen toimintaan ja toisaalta myös taloudellisissa vaikeuksissa olevaan elinkeinotoimintaan liittyy usein välinpitämättömyyttä alkoholilain säännöksiä kohtaan.

Hallituksen esityksen mukaan alkoholiluvan saamisen yleiset edellytykset muuttuvat nykyisestä niin, että oikeushenkilön omistajien taloudellista luotettavuutta ei enää arvioida. Luvanhaltijayhtiön voi omistaa vaikkapa vero- ja kirjanpitorikoksista vastikään tuomittu henkilö. Konkurssia ei voida jatkossa ottaa huomioon luvanhakijan taloudellista luotettavuutta arvioitaessa. Konkurssin ei pidäkään olla este luvan myöntämiselle, mutta se tulisi voida ottaa huomioon, kuten voimassa olevassa laissa. Edelleen luvan myöntämisen edellytykset puuttuisivat, jos hakijalta tai henkilöltä on viimeksi kuluneen kahden vuoden aikana peruutettu pysyvästi tämän lain mukainen lupa, taikka jos henkilö on käyttänyt määräysvaltaa oikeushenkilössä, jolta on saman ajan kuluessa peruutettu pysyvästi tämän lain mukainen lupa. Kaksi

vuotta on liian lyhyt karenssiaika. Luvan peruutuksen merkitys häviää hallinto-oikeuksien määräämään täytäntöönpanon keskeytykseen ja pitkiin käsittelyaikoihin. Ainakin lainkohtaa tulisi täsmentää niin, että määräaika laskettaisiin lainvoimaisesta tuomiosta.

Rikkomusten seuraamukset

Etelä- Suomen aluehallintovirasto katsoo, että esityksen seuraamussäännökset johtavat nykyisen seuraamus käytännön muuttumisen nykyistä huomattavasti lievemmäksi. Erityisesti seuraamusmaksua yleisenä lainrikkomisen seuraamuksena tulisi harkita uudelleen. Seuraamusmaksun suuruus olisi sama kuin kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) mukainen laiminlyöntimaksu eli vähintään 300 ja enintään 1 000 euroa. Esitettyssä muodossa seuraamusmaksu ei kohtele erikokoisia luvanhaltijoita tasapuolisesti ja se on muutoinkin aivan liian alhainen. Laiminlyöntimaksun suuruus tulisi sitoa esimerkiksi valvontamaksun määrään, joka ottaisi huomioon luvanhaltijan maksukyvyn. Hallituksen esityksen perusteella seuraamusmaksusta muodostuisi paljon käytetty perusseuraamus ja se työllistäisi tarpeettomasti alkoholiviranomaista ja oikeusrekisterikeskusta. Esitetty kuuden kuukauden määräaika seuraamuksen määräämiselle on viranomaiselle liian lyhyt. Mikäli määräaika ylipäänsä katsotaan tarpeelliseksi, sen tulee olla yksi vuosi.

Seuraamusmaksu voi olla hankala harmaan talouden torjunnan näkökulmasta. Mikäli alkoholiviranomainen on määrännyt seuraamusmaksun 300 euroa verojen laiminlyönnin seurauksena, ei verottaja voine samasta asiasta tehdä jälkiverotuspäätöstä tai syyttäjää nostaa syytettä veropetoksesta tai muusta talousrikoksesta (kaksoisrangaistavuuden kielto). Seuraamuksena verolaiminlyönneistä, kirjanpidon puutteista ja muissa luotettavuuteen vaikuttavissa seikoissa seuraamusmaksua ei tulisi soveltaa. Esityksen 71 § ei ole valvontaviranomaisen näkökulmasta toimiva kokonaisuus.

Ylitarkastaja

Riku-Matti Lehikoinen